

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 17 • год. ХСIII • 18 септември 2013 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

Законът за военните паметници да се допълни така, че да включва вече участниците във въоръжените борби и въстания срещу османското владичество преди и след Освобождението на България, участниците в Българското опълчение по време на Руско-турската освободителна война през 1877–1878 г., в Македоно-одринското опълчение в Балканската и Междусъюзническата война през 1912–1913 г. и в другите помощни военизирани части и подразделения в подкрепа на Българската армия по време на Първата световна война през 1915–1918 г. Това предложи председателят на СТДБ Красимир Преманов с проект за изменение на закона, който бе представен на 4 септември на военния министър Ангел Найденов. Предложението е подготвено с участието на научни сътрудници от Тракийския научен институт при Съюза на тракийските дружества в България и учени от БАН.

Законът за военните паметници е приет от 40-то Народно събрание на 25 януари 2008 г. и е влязъл в сила от 1 февруари с.г. и урежда статута на военните паметници, както и правата и задълженията на държавните органи и общините за тяхното проучване, регистриране, опазването и поддържане. Но той неоснователно стеснява историческата основа и остро противоречи на духа и съдържанието на българската военна история, се казва в мотивите, които придружават проекта. Според закона излиза, че въоръжените борби и въстания срещу османското владичество до 1912 г., включително въстаническите армии на Априлската епопея през 1876 г. и Илинден-Преображение през 1903 г., не са част от българската военна история, участниците в тях нямат право на военни паметници и не следва да им се отдават военни почести.

Сегашната редакция и интерпретация на Закона поражда парадоксални и абсурдни противоречия в празнично-обредната практика с участието на представители и подразделения от Българската армия, предупреждават от СТДБ. Например, по смисъла на закона, паметникът на Преображенци на „Петрова нива“, пред който на 17 август

СТДБ ПРЕДЛАГА:

Законът за военните паметници да се промени

Искаме да се отдава почит и на въстаниците срещу османското владичество

т.г. се проведе официалната церемония от честването на 110-годишнината на Илинденско-Преображенското въстание с участието на представителни роти на Българската армия, не е военен паметник и не заслужава съответната памет и прослава. Българските офицери, подофицери и доброволци, взели участие във военната подготовка и провеждане на Илинденско-Преображенското въстание и загинали в него или във въоръжената борба за национално освобождение и обединение до Балканската война, нямат право на военни паметници, а тези, които са оцелели и получили възможност да постъпят в Македоно-одринското опълчение, имат. Нима може да се приеме за допустимо от научна, политическа и национална гледна точка офицерите от българската армия поручик Борис Сарафов, член на

Главния щаб на въстанието в Битолски окръг, и подпоручик Тодор Христов, военен ръководител на Крушевската република, да имат паметници в Република Македония, а по силата на Закона за военните паметници да нямат такива в България!? – питат от СТДБ. Излиза, че героите и мъчениците от Априлското въстание през 1876 г. не подлежат на военна почит и прослава, защото не принадлежат на българската военна история!? Парадоксалните и абсурдните несъответствия, недомислия и противоречия между Закона за военните паметници и българската военна история са толкова много и от такова естество, че има неотложна нужда от неговото изменение и допълнение, смята СТДБ.

Освен това към допълнителните разпоредби СТДБ предлага по смисъла на този закон да се разбира, че „военнослужещи, волнонаемни и доброволци от Българската армия, взели участие във войните за национално освобождение и обединение“, са хората, взели участие в Сръб-

ско-българската война 1885 г., Балканската война 1912–1913 г., Междусъюзническата война 1913 г., Първата световна война 1915–1918 г. и Втората световна война 1941–1945 г., а „участници във въоръжените борби и въстания срещу османското владичество преди и след Освобождението на България“ са участниците в революционните организации на Раковски и Левски, в Българските легиони в Белград 1861 и 1867 г., в Старозагорското въстание 1875 г. и Априлското въстание 1876 г., в Доброволческата бригада по време на Сръбско-турската война 1876 г., в Кресненско-Разложкото въстание 1878–1879 г., въоръжената защита на Съединението 1885 г., Четническата акция 1895 г., Горноджумайското въстание 1902 г., Илинденско-Преображенското въстание 1903 г., както и във въоръжената борба на македоно-одринските националноосвободителни организации“.

Предложението за промяна трябва да бъде внесено в парламента и гласувано.

Развяха и тракийски знамена в Деня на Съединението

Още на стр.5

Никола Инджов

ТРАКИЙСКАТА МЕЧТА –
ДА СЕ ЕВРОПЕИЗИРАТ
ГРАНИЦИТЕ

На стр. 3

”

ТОДОР КОРУЕВ

На брега на Арда на дъното на Орлово гнездо през есента на 1913 г. е застигнат от турския башибозук един злостастен керван. Ни три синджира роби, ни гурбетчи, а бежанци, хиляди бежанци от Беломорието.“ Така започва покъртителното есе на Никола Инджов „Тракийски рекевиет“. Злостастният керван е тръгнал от Дедеагач към България и оставя кървава диря. Друг поет Ивайло Балабанов тръгва с кървана: „Закриляни

През лятото на 1913 г. т.нар. Гюмюрджинско автономно управление развързва ръцете на башибозуци, качаци (дезертьори) от турската армия, гръцки и албански шовинисти и те опожаряват и ограбват не едно и две села – Камилски дол, Сив кладенец, Покрован, Хухла, Горно Луково, Горноселци, Гугутка, Попско и Драбишна. Голяма част от населението им е изтрето. Унищожени са стотици къщи, черкви, училища, читалища... Ако не бе намесата на 28-и Стремски пехотен полк и че-

Минутата мълчание крещи!

от Славов и Маджаров, (към Ятаджик керваните вървят, / за да ги срещне варварската ярост /и ужаса на кървавия ад...“ Сигурно жертвите щели да бъдат неизброимо повече, ако не са били тракийските войводи Димитър Маджаров и Руси Славов, които водят на 17 октомври 1913 г. сражения с башибозуци и автономисти. След като измъкват кървана от ада на Армаганската долина, правят спасителния проход на бежанците по маршрута Коджа яйла – Горно Юруци – Попско-Ятаджик на река Арда. Но и в Ятаджик загиват мнозина, 200 деца са посечени от турския ятаган в Илиева нива, 37 жени от с. Манастир, заблудени се отклоняват от „кървана“ и са изклани край с. Аврен и хвърлени в урвата. Ятаджик днес е град Маджарово, неговият мемориален комплекс напомня за милите жертви при преброяването на Арда, но и за опожарените села, за поруганите стотици черкви и манастири, за избитите 50-60 хиляди нашенци, което по тогавашните статистики е 20 на сто от българското население в Беломорска Тракия. И слава Богу, че България винаги е имала мъже – войводите Маджаров и Славов и техните четници, които са спасили стотици. За да рече бившият кмет на Доганхисар Калоян Морев: „Подир Бога за мене Маджаров и Славов са втори бог-светци. Никой не би повярвал, че тия двама юнаци със своите малки чети можаха да извършат това чудо. Децата ми Маджарова знаят за спасител...“

Тодор Корув

тите на тракийските войводи Димитър Маджаров и Руси Славов, този край щеше да бъде напълно обезбългарен.

Стогодишнината от тези зловещи събития бе припомнена с различни прояви в Ивайловградско. В с. Попско бе възстановена т.нар. „Станка чешма“, в с. Гугутка се състоя паметно тържество, на което бе представена и книгата на Георги Петков „Кървавата 1913 г.“, в която се разкрива злодейската разправа на башибозука с местното население, на селски събор със заупокойна молитва за 90-те жертви в с. Черничево бяха почетени 90-те загинали в опожаряването му, след които са и 13 съсечени от башибозука деца. Но Отечеството като че ли няма очи за спомените от тая страшна българска драма. И вината за това е на медиите, които и в националното минало – славно или трагично, търсят сензациите, а ако не я намерят, го пренебрегват. Затова подминават с лека ръка тия по-малки и по-големи прояви на почит към жестоката орисия на тракийските бежанци. А минутата мълчание пред Маджарово, Аврен, Илиева нива крещи!

ТУРЦИТЕ СЪСЕКЛИ НА ПАРЧЕТА

ЛАМБО МЪРДЕВ

Разнасят главата му набучена на кол за назидание на българското население

КОСТА ЛЬОНДЕВ

Сред популярните родове в Свиленград е и този на Мърдеви. Порових се из архивите, разговарях с живите представители на фамилията и открих една изключителна личност – Ламбо Атанасов Мърдев. Той е роден в Булгаркьой, Кешанска кааза. Неговото житие е тясно свързано с историята на селото, което е представено подробно във фундаменталния труд на Любомир Милетич „Разорението на тракийските българи през 1913 г.“.

В навечерието на Балканската война селото има 420 къщи и наброява 2132 души, чисто българско население. Булгаркьой има голямо българско училище със 7 даскали и 2 учителки. Започнало и строителството на ново четирикласно училище, чийто градеж срещал административни спънки от турска страна.

Пред 150 години в това будно българско село се е родил Ламбо Атанасов Мърдев. Момчето остава сирак, защото майка му почива млада. Баща му бил сред заможните жители на селото. Той имал над 300 овце и кози. Неговата къща била сред най-личните – масивна, с яки зидове, а на приземния етаж били разположени кафене и дюкян, обзаведени в европейски стил.

Младият Ламбо завършва

класното училище в родното село и се записва в елитната Одринска гимназия. След две години се прехвърля в гимназията в Пловдив. Завършва само 6 месеца. За него се застъпва лично английският консул, а баща му дал рушвет на турските пазители на закона – няколко бели миджидета /б.а. – едното е равно на 20 златни гроша/ и един толум сирене /б.а. – около 20-30 кг/.

В сегашното турско село Енимухаджир (б.а. – преди Булгаркьой и Йеникьой) още съществуват руините на Новото училище и чешмата за водопой на животните, построени от Мърдевия род. И до ден днешен по-старите турци говорят за чешмата като за Мърдевата чешма.

Иван Мърдев

ва с отличие и става учител. Най-напред даскалува в пловдивското село Сотир, а след една година заминава да учи и децата в родното Булгаркьой. Само след две години е избран за главен учител. Високо ерудиран, интелигентен, владеещ перфектно френски и турски език, той се ползвал с авторитет не само сред българското население, но и сред турските управници в селото и каазата. Наред с учителстването си Ламбо се включва в дейността на ВМРО. През 1898 г. създава и революционен комитет и бързо се налага не само като негов ръководител, но и като водач на организациите в Кешанска и Малгарска каази. Заедно с Михаил Герджиков, с когото се знаят още от ученическите години в Пловдив, обикалят района, за да подготвят населението за предстоящото въстание. Дейността му не остава тайна за турските власти и през 1902 г. той е отстранен от училището. Две години по-късно е арестуван и интерниран в Галиполи. Там обаче престо-

ява само 6 месеца. За него се застъпва лично английският консул, а баща му дал рушвет на турските пазители на закона – няколко бели миджидета /б.а. – едното е равно на 20 златни гроша/ и един толум сирене /б.а. – около 20-30 кг/.

През октомври българските войски влизат в селото, а в къщата на Мърдеви е настанен главнокомандващият ген. Радко Димитриев. Генералът назначава Ламбо за председател на реквизиционната комисия в Кешанската кааза. И когато през студентска зима българските войски изнемогват за храна и топли дрехи, благодарение на отличните организационни качества на Ламбо Мърдев, към българските войници ежегодно се отправят по 80 волски коли пълни с дрехи и храна.

По силата на Лондонския договор Булгаркьой остава отвъд линията Мидия – Енос. На 2 юли в селото пристигат първите турски кавалеристи. Трагедията се разиграва на 7 юли 1913 г. (неделя), когато цялото село е блокирано от турска войска и башибозук. По заповед на Енвер бей мъжкото население било събрано край Бойдиновия мост, където уж бегал щял да държи реч. Там със залпов огън на войската всички са избити. Някои, които са ранени, са доубити от щикове на турските войници. Едва 8 човека успяват да се спасят, бягайки

в гората. Жените и старците, разбирайки какво става, хукват да бягат. Заловените жени са подложени на неколкодневна гавра от башибозука. Селото е опожарено напълно. Остават да стърчат само руините на училището и чешмата.

Каква е съдбата на Л. Мърдев?

Той със своя приятел Спас Добрев, търговец на бубено семе от Свиленград, дошъл с годеницата си да му гостува, се опитват да обяснят на турския командир, че са в нарушение на Лондонския договор и трябва да се върнат зад границата, която е

„Трагедията на Батак бледнее пред тракийската орисия, защото Батак е едно селище, а геноцидът на тракийци през лятото на 1913 г. е бил извършен в цели 17 села.“

Акад. Л. Милетич

само на 3-4 километра.

Според очевидци, спасили се от клането край Бойдиновия мост, Кадри бей издърпал от тълпата Л. Мърдев и стария поп Павел. Попът застреляли пръв, а за Любо била заповяда на мъченическа смърт. Нарязали го на парчета, а главата му разнасяли с дни из селата на каазата, за да плашат българското население и да знае то какво го чака, ако не се изсели

само. Хиляди жени и деца били натирени към Мала Азия, където трябвало да бъдат асимилирани.

За тях енергично се застъпва руският консул и те са натоварени на кораби за България. През Варна и Бургас прокудените тракийци се заселват по границата, с надеждата, че някога пак ще се върнат по родните места.

В Свиленград идват племениците на Ламбо – Атанас Михайлов и Ламбо Иванов. Те отворили своя книжарница в Свиленград.

Пиша тези редове, за да си спомним, че преди един век загина мъченически един достоен български патриот, отдал целия си съзнателен живот на Българщината!

Авторът благодари на братята Иван и Михаил Мърдеви, както и на Гая Мърдева за предоставените му материали за живота и делото на Ламбо Атанасов Мърдев.

Учителка със своите ученици от първо отделение в Канаклийско-то училище в Мустафа Паша (Свиленград) 1910 г.

Прогимназия в село Малко Градище, Свиленградско, кабинет по физика от 30-те години на XX в.

Продължение от миналия брой

ДОЦ. ГЕОРГИ МИТРИНОВ

Отварянето на класното училище в селото изправя карлуковци пред нови предизвикателства. Трябвало да се намерят средства за издръжката на местните основно и класно училище. По инициатива на Никола Ч. Райчевски се свикало селско събрание с участието на членовете на дружество „Съгласие“. Било решено на основата на старото дружество „Съгласие“ да се създаде народопроектно дружество „Св. Климент“. Учредителният протокол е с дата 15.08.1910 г.

Въпреки тежкото военно време, група карлуковски младежи на 01.08.1918 г. основават културно-просветно дружество „Чил тепе“, по името на най-високия връх в района, двухилидникът Чил тепе (дн. вр. Преспа). На 16.02.1919 г. народно-просветително дружество „Св. Климент“ и култур-

В Карлуково глобявали заради разкош

но-просветно дружество „Чил тепе“ се слели в ново дружество „Просвета“, което обединявало целите на двете дружества. Сред постиженията на новото дружество били: основаване на фонд „Училище“ за финансовото осигуряване на училището в селото; уреждане на библиотеката и на читалня в кафенето на Илия Г. Дангалов; устройване на неделни четения, провеждане на сказки, на вечеринки, лотарии, забави. Създаден бил певчески хор за коледуване по домовете, повела се борба срещу употребата на алкохолни питиета. В началото на 20-те години на XX в. борбата отново е подета, като читалищното ръководство е начело. На 04.01.1925 г. е проведен референдум в селото и

кръчмите са затворени.

Поема се инициатива за събиране на народни умотворения (песни, приказки, предания, легенди), за което се грижел специален комитет в състав Никола Чинков, Костадин В. Шишманов, Петко Георгиев. Те, подпомогнати и от други членове, събрали близо 160 родопски народни песни. Повела се борба срещу лука в селото, срещу стремежа въпреки трудните времена да се демонстрира заможност и т.н. В паметното изложение до карлуковци се отбелязва, че женските прищявки за скъпи дрехи и накити, които трябва да се подаряват от страна на мъжете, са несъвместими с реалното материално положение на обикновените хора. Накрая се на-

лагат и глоби за демонстриране на такъв разкош.

През 1924 г. се ремонтира и преустройва една от класните стаи в училището за читалня, обогатява се библиотеката, водят се преговори за закупуване място, където да се построи дружествен дом.

На общо събрание, проведено на 19.01.1926 г., било променено името на дружеството и то станало „Съгласие“. Променен бил и уставът му, като основната цел била да се издигне селото в културно-просветно отношение, „да се проучват неговите духовни, културни и стопански нужди и се ратува за тяхното удовлетворение“. Сред приоритетите вече са построяване на дружествена сграда; създаване на музейна сбирка; уреждане на

библиотека с публична читалня, а също оформяне на краеведчески отдел в библиотеката. Обогатява се библиотечният фонд. Още през първата година били изнесени 12 сказки. През 1927 г. се поставя началото на музейната сбирка. Но голямото постижение е започване строежа на читалищна сграда. През 1928 г. се създават два фонда: „Постройка на читалище“ и „Неприкосновен фонд“, за да се удовлетворят исканията на противниците на строителството. Бил закупен имот, собственост на Георги Ст. Дангалов за 65000 лв. През 1930 г. се изграждат основите на сградата. През 1934 г. са съградени стените. Общината подпомага строителството с наемане на местни трудоваци – една интересна карлуковска инициатива. Набавят се пари от дарения на карлуковци, а и на преселници от колонията в Пловдив. Така през 1937 г. е завършена читалнята. Най-сетне на 08.01.1941 г. сградата е открита с представяне на писесата „Съдбата на беззащитния“.

НИКОЛА ИНДЖОВ

– Г-н Инджов, тези дни беше открит новият ГКПП „Маказа“. СТДБ отдавна настоява за това. С какво свързвате вие този проход?

– Маказа е не просто трансгранично шосе с тенденция да се превърне в европейска магистрала. Маказа е проход към утрешния ден на тракийския свят на Европа. Става дума за три съвременни държави, чиято всеобхватна интеграция има изключително перспективно значение. Защото именно с тракийския свят Турция е европейска страна, Гърция – балканска, а България – средиземноморска. Остава да се извлекат ползите от всичко това, да се реализират предимствата на всекидневния живот на обитателите на Тракия, а те са българи, турци и гърци с приобщени към тях евреи и арменци. В Беломорието и Одринско очертанията на една-единствена държава са твърде условни, както и образите на една-единствена народност. Впрочем, не е пресилено да се твърди, че тракийският свят на Европа съществува на същия ареал, където има нетленни следи от Византия и Рим. Не говоря за многобройните археологически руини, а за един осезаем полъх на античност и древност в психологията на съвременника.

В есента на 1944 година през Маказа от Гюмюрджина (Комотини) към стара България преминаха хиляди беломорски българи, трижди прокудени от родните си места само за половин век – разорението след Балканската война (1913), обезбългаряването на Тракия по клаузите на Ньойския договор и в резултат на Техеранската конференция (1943).

Аз бях един от бежанците, тогава осемгодишен... Ето защо отварянето на прохода преди няколко дни за мене има по-дълбок смисъл.

– Отварянето на Маказа е идея от поне тридесетина години, а проходът е затворен преди почти седемдесет. Защо чак сега се реализира?

– Нали е ясно, че възстановяването и на Маказа, и на всички други комуникации в Тракия е свързано с тракийската кауза на България? Кауза, която възникна с насилственото обезбъл-

гаряване на Тракия, тоест, след 1878 година, съществува и днес, но никога, дори и днес, не е третирана като част от националната доктрина на България. За разлика, да кажем, от общественото съзнание, свързано с Македония. Днешната политология свързва тракийската кауза като че ли единствено с миналото и така я отнася към непроменливи пространства на българското общество, поради което новият поглед към проблема или новият прочит на документацията трудно преодоляват стереотипа. За обвързаността с миналото влияе и обстоя-

телството, че години наред тракийската кауза бе смятана за алтернатива на една група бежанци без особена тежест в социално-политическия живот. Но Маказа ще възпро-извежда все повече и повече доказателства, че тракийските бежанци съхраняват в пси-

хологията си отечество извън държавата, но въпреки това то не е нито историческа илюзия, нито е плод на историческа носталгия. Защото има и една тракийска мечта – да се европеизират границите, които разкъсват Тракия.

Тракия без граници – ето идеалът, който озарява тракийската кауза днес. И който трябва да е основополагащ за българската национална идея. Ще споделя, че на този идеал аз съм посветил живота си като общественик. Наследих го от родителите си, пренасям го към моите потомци.

– Всички се надяват, че проходът ще разкрие нови работни места, а се забравя за геополитическото му значение.

– Това значение се съдържа дълбоко в идеята „Тракия без граници“, която е под-казана отдавна с предимно стопанска загриженост. Днес прагматичната мисъл за оста Русе – Дедеагач (Александруполис), опре-

деленият от международни договори излаз на България към Бяло море, означава, казано със съвременна терминология, отваряне на свободни пространства за движение на капитали и съвместно предприемачество. В същата насока е и намерението да се прекара транспортна магистрала от Тирана през Скопие и Солун към черноморските пристанища и дунавските мостове. Подобна градивна функция

би имал и газопроводът Бургас – Дедеагач с очакваните инфраструктури в трите тракийски държави: България, Гърция и Турция. Начинания като тези осигуряват между другото и спокойното развитие на българския модел в етническите взаимоотношения на нивото на XXI век. Тук изводът е, че е време тракийската кауза да се отнеме от коварните и продажни ръце на политиките и да се предостави на патриотични стопански предприемачи. Дошло е време за нови международни договори в тракийския свят на Европа. Като рамковото споразумение за създаване на Еврорегион Тракия, който обхваща българската Районна асоциация на общините „Тракия“, гръцката Асоциация на общините „Полис“ и турската Териториална общност „Тракия Кент“. Вече съществува реална форма на пряко взаимодействие – Координационният съвет за българо-гръцко-турско тран-

сгранично сътрудничество с участието на областните управители на Смолян, Ксан-ти, Еврос и Одрин.

– Според вас съхраняват ли повечето тракийци спомена за своите прадеди, за родните им места. Имаме ли практиката да пишем семейни, родови истории заради своите деца?

– Тракийската кауза е също така кауза културна, тя е формулирана от историци, етнографи, философи, писатели, публицисти. Между тях са Христо Караманджуков, акад. Любомир Милетич, Христо Силянов, Иван Орманджиев, Стою Шишков, Мара Михайлова, Илко Димитров, Димитър Попниколов, Анастас Разбойников, Михаил Герджиков, акад. Константин Петканов, акад. Димитър Михалчев, Анастас Примовски, Георги Попстматов, Грозьо Петков, Георги Карев, Георги Дачев. С възстановяването на Тракийския научен

институт се оформи през последните години талантлив изследователски кръг около проф. Васил Проданов, наследил безспорния лидер на тракийската историография проф. Стайко Трифонов, чийто житейски път бе твърде кратък. Тук са проникновени изследователи като д-р Ваня Стоянова, проф. Иван Филчев, доц. Георги Митринов, доц. Емилия-Боряна Славкова, Папани Козарева. Принос към тракийската кауза имат и немалко летописци и фолклористи като Никола Спиров, Петко Караделков, Димитър Шишманов, Горо Горев, Димитър Шалапатов, Панайот Маджаров, Илия Славков, Христина Стоева, Кирил Бакърджиев, Борис Колев, Никола Карагеоргиев, Янко Керемедчиев, Стамат Апостолов, Димо Чанков, Златко Попчев, Михаил Вълов, Тодор Коруюев, Георги Илиев...

– Посещавали ли сте родното място на своите

родители, какво представлява то днес?

– Манастир, селото на моите родители, откакто прокараха пътищата в община Кехрос, се възражда с ново население. Хората, които го населяват днес, десетина семейства, са най-общо казано, българокръвни, българогласни, българоглави, ако съдя по антропологическите им характеристики. Макар че са гръцки поданици и изповядват исляма. Триезични са като моите родители и всички беломорци от епохата до насилственото обезбългаряване.

– Какво може да обедини сега тракийци-общата история, фолклора или някакви съвременни проблеми. Чувстват ли се те като част от едно по-голямо цяло?

– Тракийската кауза – обновена със съвременни алтернативи, както и развитието на Съюза на тракийските дружества в България като независима патриотична организация.

Тракийската мечта – да се европеизират границите

МАРИЯ РАДОНОВА

Илинденско-Преображенското въстание символизира върха на една голгота, до която българите от Тракия и Македония достигат, извървявайки мъченическият път на жестока борба за присъединяването им към българското Отечество. Тя е възбудена от онзи злощастен Берлински конгрес през 1878 г., който раздробява на три части целокупна България, осъществена за мигове в Сан Стефано. Симеон Радев с покрусата пише: „Никой народ не е минавал с тъй бърз преход от опиянението на сбъдването на една национална мечта в ужаса на една национална катастрофа“. Последвалото след 7 години Съединение на Княжество България и Източна Румелия възкресява помръкналата надежда у онеправданите, че присъединяването на Одринска Тракия и Македония към Родината е възможно. Започва се създа-

ПОКЛОННИЧЕСКИ ДУМИ ЗА ИЛИНДЕНСКО-ПРЕОБРАЖЕНСКОТО

ВЪСТАНИЕ

ването на мрежа от революционни комитети в останалите под робство земи и в свободна България. Повтаря се бойната организация на Априлското въстание, повтаря се подвигът и саможертвата на априлските апостоли и въстаници. В страниците на българската история се записват нови събития и имена. За Илинденско-Преображенското въстание е написана крупна литература – исторически изследвания, спомени на участници и очеви-

дци, разполагаме и с няколко четнически дневници. Да се светят имената на плеядата организатори и поборници, които се вдигнаха от Охрид до Черно море и от Дунав до Бяло море да воюват за една обща кауза – обединение на българите в общото им праотцово семейство: Гоце Делчев от Кукукуш, Кръстьо Асенов от Тетевен, Пею Яворов от Чирпан, Михаил Герджиков от Пловдив, Борис Сарафов, и Славе Мерджанов, и Петър Манджуков, и

Пере Тошев, и Гьорче Петров, и Дамян Груев, и Пито Гули, и Никола Карев... Всички изрекли клетвените стихове на Яворов:

Кълна се, майко,
В хилядите рани,
на твоята снага разбита,
кълна се и в мечтите твои
за бъдещност честима!
С кръвта си кръст
ще начертая
От Дунав до Егее бял
и от Албанската пустиня
до черноморските вогу!
И този кръст
на дух свободен
Всездашния ще бъде път!

За Гоце Делчев, илинденския Левски, и за Мишел Герджиков – предводител на одринските въстаници, са написани книги, но историци и писатели са длъжници на мнозина по-малко известни герои, които с годините могат да бъдат забравени. Ще се опитам в най-кратка схема да представя обхвата на това велико народно въстание.

На 2.08.1903 г., по старостилния календар, в 4 часа сутринта, огънат на бунта пламва в Смилево. Отприщаната ярост обхваща всички села на Битолска, Леринска, Костурска, Охридска и Кичевска околия. В Крушево е обявена знаменитата Крушевска република.

На 19 август, Преображение, избухва въстанието в Одринския революционен окръг. Освободени са десетки села в Странджанско, както и крайморските градове Василико и Ахтопол. Ражда се Странджанската република, която удържа цели 26 дена свирепия юруш на многохилядна турска армия.

На 14 септември, Кръстовден, е насрочено въстанието в Серския революционен окръг, но по места то избухва няколко дена по-рано. Към Серски окръг влизат Мелнишко, Горноджумайско, Драмско и Разложко.

Равносметката на Илин-

ден и Преображение е изумителна по размери. В Тракия и Македония са участвали общо около 26 000 въстаници, които са се възправили срещу 350 000 турска войска. Загинали са 994 поборници, избити са 4 694 старци, жени и деца, опожарени са 201 села и са изпепелени 12 440 къщи. Повече от 30 000 бежанци са побягнали при своите свободни братя отвъд Рила, където ги очаква недоимък и всякакви житейски беди. Мисля, че не е необходимо тези потресаващи числа да се съпоставят с мащаба на Априлското въстание като територия и броя на участвалите, на убитите и цената на материалните загуби, за да кажем без уговорки, че Илинденско-Преображенското въстание е най-голямото въстание в българската история. Но то няма своите летописци като Захари Стоянов и Иван Вазов да го възсъздават в художествената литература.

Като говорим за въстанието в Разложко, не може да се подмине подвигът на учителя-войвода Радон Тодев от Банско, загинал в Рила на скалистия връх Айгидиг с цялата си дружина. Жива легенда и до днес разказва, че в деня преди да потеглят на определеното място на сражението, Радон въвежда момчетата си в църквата „Света Троица“, където заставя свещеника да ги опе-

приживе – ако загинат, да загинат като християни. Не съм срещала в библиейски жития и героични очерци подобен изумителен пример!

Високо над село Годлево Радоната дружина води пет часа сражения срещу прииждащите и обкръжаващите я турски потери. Пръв е ранен войводата, но той продължава да стреля и да призовава бойците си да се бият, за да обезопасят пътеките, по които в безреда бягат бежанци от Разложките селища да намерят пролука между граничните турски постове и да се озоват в свободна българска земя.

За саможертвената гибел на Радон и всичките негови 25 млади въстаници в Разложкия край се пее песента „Жална ми, бабо, послушай“ по стихове на Кочо Молеров и по мелодия, съчинена също от него. Поради голямата ѝ популярност, мнозина я възприемат като народна песен. Самият Кочо Молеров е бивш учител и илинденски войвода, автор на знаменития „Дневник на четника“, следвал социология в Лозана след въстанието. Изкушавам се да цитирам последното изречение от „Дневника“ му: „Ние се борихме за Македония като част от България. Ние винаги сме били българи и като такива се борихме и умирахме... О, дни на свято увлечение!“

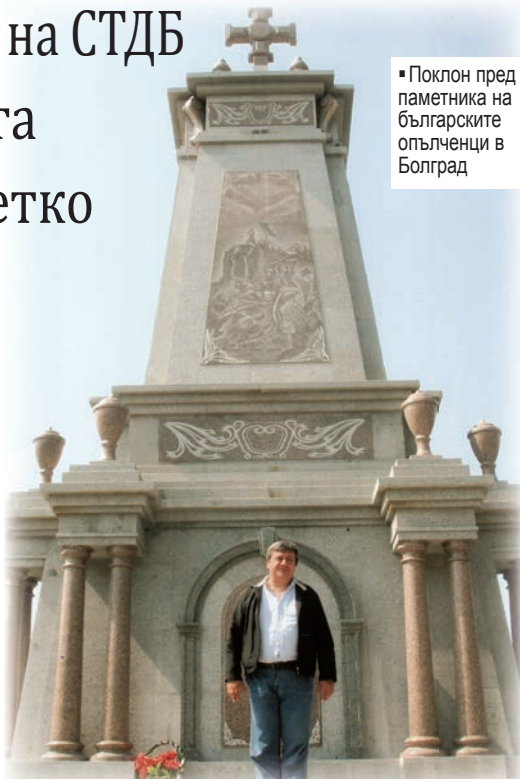
Председателят на СТДБ почете паметта на Капитан Петко в Киев

На 6 септември, Деня на съединението, председателят на СТДБ Красимир Преманов посети Киев и положи цветя пред паметника на Капитан Петко Войвода. Паметникът бе издигнат преди няколко години по инициатива на СТДБ и Асоциацията на българите в Украйна и при активното съдействие на хиляди български граждани, институции, фирми и бизнесмени, превърнали инициативата в общонародно дело, както и с помощта на кметството на гр. Киев.

Посещението в столицата на Украйна става в изпълнение на програмата на СТДБ и по повод значимата национална годишнина. Да почетат паметта на Войводата и на дейците на Съединението пред паметника застанаха потомци на тракийски българи, живеещи в Киев, членове на Асоциацията на българите в Украйна.

Цветя и венци пред паметника положиха също Красимир Минчев – извънреден и пълномощен посланик на Република България в Украйна, както и целият състав на българското посолство.

Красимир Преманов произнесе слово, в което припомни делото и заслугите на Войводата.

■ Поклон пред паметника на българските опълченци в Болград

■ От името на СТДБ бяха поднесени венци пред паметника на Капитан Петко Войвода

■ Председателят на СТДБ беше гост и на Общонародния български събор в Одеса

110 години Илинденско-Преображенско въстание

ИВАН БУБАЛОВ

Писателят-комита Петко Чорбаджиев – Росен е участник в Илинденско-Преображенското въстание в Странджа. В спомените си „Предчувствие“ и „С комитите“ разказва: „Главният лагер на мобилизираните бойни сили за целия Странджански край бе при нашата воденица на Факъдере. По цели дни тъмните усой на това речно дълбине огласяха пукота на бомбите и пушките. Обучението вървеше усилено, ревностно и все пак незадоволително за инструкторите, излезли от строгата школа на българската казарма. Защото съставът на тия бойни лагери беше от най-пестро

естество: като почнеш от старите брадясали харамии Кръстьо Българията, Кондолов, Красавца – Мишел Герджика; невръстните зарязали гимназията ученици Паскал Иванов, Иванчо Ениджийчето; студенти, подофицери от българската армия, новодошли селяни – бежанци, та свършиш с арменски и руски революционери. Шарена работа. Какви ли не джумбуши, какви ли не смехории не ставаха в тоя лагер! И едва ли някому минаваше през ума, че отива да мре. Този въпрос за всекиго бе слязал от съзнанието още в момента, когато се е решил да тръгне към поробената си родина. И няма нито един случай никой да се разколебае и се повърне отдето е дошъл!“

КИНА КЪДРЕВА

Българинът носи дълбинния духовен заряд на предантичността, античността и сливането на персийската с елинската култура. През 45 % на генома си той носи космичното начало на философията на Орфей и сблъсъка ѝ със земното начало на Дионисий, които и до днес изаявяват двете страни на отношението към живота, а с другите 45% носи бактрийското си начало, единно с това на Шумер – най-древната култура, заедно с думите „буква“ и „книга“. Той не случайно излъчва Кирил и Методий, чието дело е водораздел между стария и новия свят. Борбата на двамата братя за равнопоставеността на българския език с трите т.нар. свещени езици – старогръцки, латински и староеврейски, обслужващи политическите интереси на остатъците от Римската империя, е и първият акт на Ренесанса, отворил вратите за самостоятелното развитие на европейските народи.

Не случайно България е гнездото на Богомилството, което внася духовния и социален бунт в цяла Европа и е първото движение срещу феодализма. Както и трактът Спартак, чийто ген също носим, е първият, вдигнал въстание срещу робовладството.

БОРБИТЕ БЪЛГАРСКИ

Не случайно и в най-тежките години на робството българинът запазва духовната си и икономическа самостоятелност, участва във всички борби за свобода на народите, търси университетите на Европа. Още при откриването „Роберт колеж“ в Истанбул се напълва с българчета, така че по време на Освобождението България има стабилна интелигенция. Всеобщ за българина е стремежът към учението и образованието, както и уникалността на читалищата. Кой друг народ може да се похвали с това?

С освобождението на България, бурното развитие на капитализма с драстичното първоначално натрупване на капитали, поражда ново напрежение. То разрушава патриархалността, подменя възрожденските идеали и конфронтира съсловията.

Българинът става все по-непримирен.

За разлика от всички други народи, той никога не е допуснал робовладството и не търпи несвободата. Забележително е, че и в несвободата си българинът остава свободен. Това трябва да се разбере и да залегне в тълкуването на византий-

ското и на турското робство, за да бъдат разбрани правилно ред процеси.

Не случайно след Освобождението от 1878 г. в сложността на бурното преминаване от патриархално в капиталистическо общество буйват идейни и политически разделения и борби, които продължават и до днес. Идеите за социална справедливост не са привнесени, както се внушава, а вътрешно присъщи на българския народ. Само няколко години след Освобождението – на 2.8.1891 г., преди да съществува и идея за социалистическата (комунистическа) революция от 1917 г. в Русия, е Конгресът на Бузлуджа и създаването на социалистическо движение в България, а първият социалистически кръжок в Русия е създаден и воден от българина Димитър Благоев. Тия български борби съвпадат с идеите на зареденото с конфликти и търсещо нови пътища европейско пространство, от което винаги българинът е бил част.

В сблъсъка между политики, интереси, идеи и идеали българите, заедно със своята интелигенция,

не подкрепят националсоциализма. Това го показват събитията от 1923–1925 г., които не могат да бъдат откъснати от съпротивителното движение от 1941–1944 г.

Трибуната, разобличаваща същността на фашизма, в която българинът Георги Димитров превърна Лайпцигския процес през 1933 г., не случайно прокълът из цяла Европа и тя се вдигна в защита на българина. Със смелостта и интелектуалната си мощ българинът разкри същността на фашизма и консолидира хуманистичните и прогресивни сили на Европа срещу надигащата се опасност. Защо премълчаваме или направо се отказваме от това забележително и най-първо световен борец срещу фашизма и вместо да се гордеем с Георги Димитров днес оплюваме и демонизираме името и личността му ведно с оплюването на съпротивителното движение в България срещу фашизма и дивия капитализъм.

Кой има интерес от подмяната и елементаризирането на историята и от оклеветаването на българския народ, надигнал се на борба и заложил живота си? Защо се изтръгва коренът на обективността и се подменя със съмнителни, добре пакетирани сурогати?

Беда е, че днес, в 21 в., подложен на манипулации, българинът не познава и лекомислено пренебрегва и подменя стойностите, които притежава. Той не познава древността и високите върхове в историята си, за да се опре на нея. Забравя за постоянните въстания, които предците му вдигат през робството, докато му се внушава несъществуващото в гена му примиренчество, покорство и овчедушие. Известно е, че българинът е най-голямата икономическа производствена и търговска сила в огромнатаТурска империя, а след Освобождението, при всичките сложности и противоборства уникално бързо догонва икономически Европа. България е третата държава в света, произвеждаща самолети. Първа използва самолета като бойна сила. Българин предлага създаването на Обществото на народите – предшественика на ООН. Преди Втората световна война България е четвърта в икономиката на Европа, а след нея изгради една втора България. Срамно е това да се отрича. Защо не оценим и реализираме възможностите си, а ги раз-

пичаваме, обхванати днес от безумство?

Да, България е преживявала и преживява тежки периоди, но се е съпротивлявала, оцелявала и постигала успехи. Съпротивителното движение срещу фашизма е доказателство за непримиримостта ѝ. Защо Франция, Белгия и другите европейски народи се гордеят със съпротивителното си движение срещу фашизма, а у нас то се отрича и дискредитира?

Тук е водоразделът и критерият за човека, за неговия морал и мъдрост – на чия страна да застане. Кой път да избере? А той иска само едно: да няма крайна бедност, всеки да си изкарва хляба, което значи да има работа, да има дом, да има образована децата си, да има медицинско обслужване, да няма несигурност, да няма престъпност, нито полицейщина. И от там нататък всеки да има обществени условия да реализира съзидателната си човешка личност. Другото остават само

думи за политически игри.

Но за днешния човек, атакуван от средствата за масова информация, е все по-трудно да си изработи явна и независима позиция. Той трябва да анализира по-задълбочено нещата от живота и да се ориентира в същността на политическата конюнктура, а не да се води по „свирката“ на тоя и она.

Чест прави на българския народ, в това число и на голямата част от българската интелигенция, че не подкрепи фашизма, а в годините на комунизма беше оценял и критичен. С тоя негов критичизъм се стигна до промяната и до големите надежди, които вложи в нея. И ако България се срина икономически, културно и духовно, значи нещо се е случило и се случва със самите нас – с нашата критичност, мъдрост и съзидателност. Така че трябва да си изясним за какво днес се борим и какъде водят тия борби – към просперитет или към обезличаване. Всичко зависи от нас.

ТД „Димитър Халачев“ празнува

Тракийско дружество „Димитър Халачев“ в село Извор, община Бургас, съвместно с читалище „Пробуда“ организира тържество, посветено на участниците в освободителните борби срещу поробителя и войниците, защитаващи целостта на България. Председателят на дружеството Екатерина Стоянова изнесе кратък доклад, а заместник-председателят Мария Кралева прочете имената на участниците във войните от селото. Всички присъстващи почетоха паметта им с минута мълчание.

Група ученици, подготвени от секретаря на читалището Василка Борсукова, изнесоха рецитал на тема „България – земя на герои“. Стихове рецитираха Гинка Чолакова и Станка Маноилова.

Битовата група към дружеството поднесе концертна програма, която започна с химна на Тракия и завърши с химна на Странджа, написан от Яни Попов. И гости, и участници пяха заедно.

Развяха тракийски знамена в деня на Съединението

Пловдивското Тракийско дружество „Войвода Руси Славов“ традиционно се включи в празненствата, отбелязващи деня на Съединението-6 септември. Детско – юношеският блок на Дружеството развя тракийските знамена сред носии, униформи и оръжия от края на 19 век. Възстановката на събитията повтори за пореден път ентусиазма на хората, борили се и отдели живота си за суверенна съвременна България.

Насред площада пукаха пушки и кулаклии пищови при „превземане“ на Военния клуб – някогашната резиденция на генерал – губернатора в Плов-

див. Прозвучаха знаменитите думи „И аз съм българин“, при импровизираният с даване на властта. Свириха каба гайди, виха се кръшни хора, които отразиха радостта и преклонението на потомците в празничния ден.

По време на тържествената заря, редом с воините от Българската армия, отрядът млади тракийски юнаци сведе знамена, като почето знайните и незнайни герои, дали кръвта си за обединението на България.

От името на СТДБ и на ТД „Руси Славов“ пред паметника на Съединението бяха поднесени венци.

На 50 години Антония си мислеше, че никога повече няма да гледа света с ниско наведена глава. Но се случи точно обратното. Десет години след като за последно ѝ се наложи да погледне нещата от този ъгъл, животът на Антония отново се преобръна. Тя е една от 800-те италианци, които от тази година се върнаха по полетата на Фоджа (град и провинция в област Пулия, Южна Италия), за да вършат най-изнурителната работа – работата, която е най-ниско платена и поради тази причина е възлагана на съвременните роби, които първо бяха африканци, а после източноевропейци.

„От доста време по полетата не се виждаха италианци. Днес обаче имаме между 800 и 900 италианци“, казва Даниеле Каламита, генерален секретар на синдиката Федерация на работниците в селскостопанската промишленост. „Притиска ги кризата и от отчаяние те приемат неприемливи надници“, допълва той.

Антония е все пак късметлилка-тя поне си спи у дома. Тази привилегия имат и всички италиански работници от така наречения тригълник на домати – зоната между Фоджа, Сан Северо и Чериньола.

В Чериньола, град с малко над 50 000 жители, точно в центъра 12 души живеят сбутани в стайче без баня и тоалетна. Вместо тоалетна използват непотребни газови бутилки. В горната част на бутилката са пробили дупка и след като се облекчат в нея, я изпразват направо на улицата. В това стайче живеят 8 мъже, 3 жени и едно момиченце на година и половина.

Всички те са румънци. Това мазе им се отдава под наем от италианец срещу 200 евро месечно. Малко по-нататък пък румънката Дорина плаща по 300 евро за помещение от 15 квадратни метра.

Ето така живеят робите на Италия. Белите роби. Българи и румънци. Понякога и украинци. Първите две групи носят „маркировката“ на ЕС, но все пак са отчаяни. Според данните на Федерацията на работниците в селскостопанската промишленост в тази зона работят 15 000 души, от които 7900 са румънци. Печелят по 3 евро за всяка каса с 50 килограма домати. Средно, за да наберат това количество, трябва да работят по час и 10 минути. Тоест печелят малко над 20 евро за 8 часа. Работният им ден е разделен на две смени – от 5 до 11 сутринта и после от 16 следобед, докато се мръкне. Всеки работник плаща предварително 125 евро за двупосочното пътуване от страната си, плюс над 20 евро на седмица за жилище в Пулия. Така че в джоба му остават не повече от 10 евро на ден. А как се живее с подобна сума?

„За 3 евро могат да спят при нас“, посочва Вито Коланджоне, директор на едно от трите общежития, построени тук по настояване на областната управа. Тези общежития са истинско чудо – глобемии конструкции, санитарни въз-

зли, няма нужда да се плаща допълнително. Само че са малко на брой. В тях има под 200 легла, а работната сила наброява 25 000 мигранти.

„Тези хора помагат на Италия да се сдобие с богатства, а тя ги посреща по този начин“, коментира Диего Де Мита, провинциален председател на Националната асоциация „Отвъд границите“, която се бори в имигрантското гето в град Риняно, провинция Фоджа, за достъп до вода и санитарни възли, сякаш става дума за населено място в Африка, а не в Италия.

„Африканците в момента са 10 %. В нашия център за подслон има 56 места и всички са заети от румънци и българи, казва Вито

Те печелят по 20 евро на ден

Джулиано Фоскини, в. „Република“

Коланджоне. Той допълва, че мигрантите вече не живеят на село, а в градовете. Доказателство за това е фактът, че в клон на супермаркета Penny Market в Чериньола 80 % от клиентите са българи и румънци. „Специално

за тях подбираме продукти. Всичко е в кутии и има много наденици. И разбира се алкохол. Много алкохол“, разказват от магазина.

Съжителството ни с тези хора става сложно и ако институциите продължават да

си затварят очите, има опасност отчаянието на тези хора да прерасне в истинска война“, предупреждава Коланджоне.

Отчаян бе например онзи италиански младеж, който миналата сряда вика един час за помощ на сред полето. Когато пристигна линейка, неговият колега, 45-годишният мароканец Ахмед ел Марди, нелегален берач на домати, вече бе мъртъв – покосен от инфаркт, докато гледаше, ниско навел глава, как се сбъдват мечтите му.

ЕС пренасочва пари за бедни българи към Германия

Милиони евро, предназначени за бедните в България и Румъния, ще се пренасочат към Германия. Първо – защото двете балкански страни не умеят да ги усвояват. И второ – заради наплива на румънци и българи към Германия, предаде Дойче веле.

Общинските власти в редица германски градове имат проблеми с пришълците от България и Румъния. Наричат тези хора „мигранти по бедност“, като в групата влизат не само ромите, а всички българи и румънци, пристигащи в Германия. Засега те имат право на свободно придвижване и на избор къде да живеят. От 1 януари обаче ще се ползват и от всички социални привилегии в Германия.

Според статистиката през тази година в Германия са се заселили 70 хиляди души от България и Румъния, а догодина се очаква броят им да достигне 180 хиляди. Те бягат от ужасната беднотия в своите страни. Сред тях има доста добре квалифицирани специалисти – инженери, техници, лекари, медицински персонал, чието бъдеще в Германия е общо-взето гарантирано. Далеч по-тревожно е положението

с останалите.

Ако румънските и българските ромите бяха пристигнали като кандидати за политическо убежище, общинските власти в германските градове щяха да ги настанят в приюти. С настоящия си статут обаче те са просто граждани на ЕС, които имат право да живеят в която страна пожелаят. За да имат право на престой в Германия трябва само да докажат, че могат да се самоиздържат. А за семейства с по пет, че и повече деца това не е трудно – нали получават детски надбавки.

Местните хора отдавна се оплакват не

само от мръсотията и от шума на пришълците, които имат съвсем различни социални, културни и хигиенни навици. Положението се влошава допълнително и от това, че ромските кланове се карат помежду си. Неочаквано изникват и религиозни различия. Така например ромите, пристигнали в Дуйсбург от едно определено село, до един принадлежат към определена евангелистка църква.

Полицейските статистики показват и ръст на престъпността. Много деца не ходят на училище, а просят или джебчийстват. След дълго умуване общинските власти в Дортмунд най-после прогониха от улицата югоизточноевропейските проститутки и така поне ликвидираха бизнеса на сутеньорите.

Самите пришълци обаче често стават жертва на престъпни схеми. Първо – на трафикантите на хора, които ги докарват в Германия. После – на своите сънародници, които са пристигнали по-рано. Те уж помагат на новодошлите с покъщнина или в общуването им с властите, но срещу това им съдират кожата. Някои наемодатели също печелят

добре от незнанието на новопристигналите, като им искат невероятно високи наеми.

Въпреки, че нямат право да работят, много ромите всеки ден търсят някаква прехрана. Често я намират на нелегалния надничарски пазар, за който властите си затварят очите. Там ги наемат на черно срещу ниски надници и без никакви осигуровки. Работодатели обикновено са малки строителни фирми, които имат нужда от един-двама души за деня.

От 1 януари 2014 г. обаче нещата се променят. От този момент нататък българи и румънците имат пълен достъп до трудовия пазар и съответно ще се ползват с всички права – като здравни и социални осигуровки или добавки за жилище.

Германските общини, върху които ще легне тази финансова тежест, вече протестират.

Еврокомисията и правителството на провинция Северен Рейн-Вестфалия най-после чуха оплакванията на общините и отпуснаха общо 1.7 милиона евро за интеграцията на пришълците. Ще им се предлагат курсове по немски, преквалификация и професионално обучение, ориентирано към нуждите на германския трудов пазар. И децата ще се готвят много по-интензивно, отколкото досега за интегрирането в германските училища. В очакване на втората вълна пришълци от България и Румъния догодина общините ще ангажират и повече социални работници, които говорят двата езика.

Средствата, които сега предоставя Еврокомисията от своите социални фондове, по принцип са били предназначени за бедните хора в страните, от които произхождат мигрантите. Първоначалната идея бе да им се помогне, за да не напускат родината си. Но страни като България и Румъния усвояват само една четвърт от тези пари, така че те сега се пренасочват. От тази промяна печели най-вече индустриалният район Рейн-Рур в Германия. С европейските пари се предвижда да се помогне на пришълците да се интегрират в новата си родина, предаде Дойче веле.

КАЛИНКА МИТРЕВА,
С.ГЕН. ИНЗОВО

И тази година село Генерал Инзово за пореден път показва своето преклонение пред героизма на тракийци, в чиято памет бе издигнат паметник на площад „Тракия“.

Този празник бе посветен на 110 години от Илинденско-Преображенското въстание и на 100 годишнината от Балканската и последващата я Междусъюзническа война, както и столетието от разорението на тракийските българи.

Пред паметника цареше празнично оживление. Звучеше тържествена музика. Всичка се знамената. Хората изпълваха парковото пространство около белия каменен обелиск. Водещата на тържеството Янка Лилова обяви неговото начало и огласи имената на гостите - зам. кмета на община „Тунджа“ – Пенчо Пенев, общинския съветник – Маринка Кисьова и кмета на с. Генерал Инзово-Галин Пантелеев. В своето слово Пенчо Пенев подчерта колко са важни тези прояви, защото чрез тях изразяваме

И Ген. Инзово почете годишнините

своята признателност пред подвига на българите от Тракия и Македония, които не се примириха с робската участ, отредена им от Османска Турция и Великите сили след Берлинския конгрес. Ние се покланяме на жертвоготовността на въстаниците пред олтар на свободата, свеждаме глави пред десетките хиляди тракийци, жертви на първия ге-

ноцид през XX в., каза той.

След словото на зам. кмета бе отслужена заупокойна молитва от отец Стоян за мир на душите на хилядите знайни и незнайни тракийски жертви. Честването продължи с литературно-музикална програма, изпълнена от певческия колектив „Тракийски напеви“ – с ръководител Маринка Кисьова, която е и председател на тра-

кийското дружество в с.Ген. Инзово.

Вълнуващо бе изпълнението на солистката на певческата група Радка Караникова, която трогна до сълзи присъстващите със своята песен. Най-малкият участник – 8 годишният Момчил Пасков взриви публиката с веселата и игрива песен: „Стойне, Стойне“, която освежи и с хороводни мотиви. Достойно място бе отредено и на танцовия състав към читалище „Н. Й. Вапцаров“. Техните хора, изпълнени с много ентусиазъм, повишиха градус на празничното настроение.

Гайдарят Станимир Иванов и Иван Карадаев на тъпан със своите мелодии подтикнаха млади и стари да се хванат на хорото.

Така отмина празничният ден, който остави топло чувство в душите на генералинзовци и разнообрази тяхното трудово ежедневие.

Тракийци показаха семејни реликви в изложба

ВЕСЕЛА ТОДОРОВА

„Тази кърпа е от свежърва ми, с нея са я извеждали като булка“. Това сподели потомка на тракийци пред главния уредник в отдел „Нова история“ на Регионален исторически музей в Хасково д-р Красимира Узунова. Признанието бе направено преди самото откриване на изложбата „Спомени от Тракия“ в Хасково. В салона на читалище „Тракия“ са подредени свидни реликви от бита на българите от преди 100 години, както и съвременни предмети, изработени в стила на родовата и семейна традиция. Потомците на тракийци са донесли от домовете си черги, месали, ризи, торби, престилки, мотовилка, връшник, кошници, манерки, подкови и какво ли не още. Представени са и две народни носии, както и множество керамични съдове. Експозицията е посветена на 100-годишнината от разорението на тракийските българи, както и на празника на Хасково – 8 септември.

Септември е един от най-хубавите месеци в народния календар, но за нас, тракийци, той е кървав, тъжен и съдбовен. Да помним миналото и да покажем, че е жива връзката с предците ни и със земите, откъдето те са дошли – това е наша основна задача, каза на откриването Кирил Сарджев – председател на Тракийското дружество „Георги Сапунаров“ – Хасково.

Изложбата носи аромата на миналото, на родното място, на семейното огнище, каза от своя страна главният уредник д-р Красимира Узунова. Разорението на тракийци е тъжен, но исторически много важен момент. Хасково е сред регионите в България, в който са се заселили най-много бежанци от Одринска и Беломорска Тракия. Ето защо тази изложба е част от големите чествания, посветени на 100-годишния юбилей от трагичните

събития, каза д-р Узунова.

Повечето предмети в изложбата са от покъщината и земеделието. Макар и възникнала спонтанно, идеята те да се покажат на по-широка публика, намери отклик сред потомците на тракийци в Хасково. Най-активните от тях получиха грамоти за участието си в изложбата, които бяха връчени от секретаря на читалище „Тракия“ – Анета Георгиева.

До края на месеца в Хасково ще се проведат национална конференция за 100 годишнината от разорението и кръгла маса в Свиленград, Ивайловград, Маджарово и Тополовград. Ще бъде показана и изложба с реквизит от филма „Капитан Петко Войвода“. Както вече писахме 9500 лв. отпусна Министерски съвет на Областна управа за отбелязването на паметната годишнина и юбилей на Балканската война. Предстои и поход по стъпките на тракийци в Ивайловградско и Маджаровско.

Снимка Панайот Панайотов

Едно столетие

ПРОФ. ДЕЛЧО ПОРЯЗОВ

Цяло столетие измина от злощастната тринайста година. Но за трагедията на тракийските българи няма ни утеха, ни забрава. Разрушени къщи, опожарени цели села, изписани църкви и светли училища, ограбени ниви, плодни градини, и кошари, пълни със стада, и избити немошни старци, жени и невръстни деца. И сега над рогопските бърчини се вихрят писъци от детски пелени, не са заглъхнали и майчините думи: „Господи, нашия грях прости!“ Българи, помнете този погром, и патоса за вяра и народност помнете, и за подвига Велик на тракийци с възторг на следващите поколения разкажете! Отлита времето над Рогопа, и буйните води на Арга изтичат, а духът на българите-траки не гасне И винаги на пост стои. Започва ново столетие, съдбата ще кове поредни бъдници и православната българска духовност Вечно над Тракия ще бди!

МАКАЗА

ИВАН ТРИНГОВ

(Посвещавам на баща ми Антон Трингов)

На Маказа – прохода стар, някога място на битка жестоки-днес колите със тежък товар автобуси с хора и стоки по път на мира- Европейски преминават през митница нова, сближила двата ни народа. Тамко, сбъдна се твоят мечта: през Маказа път да минава, да свириш с цигулка в ръка, но жалко, тебе вече те няма и цигулката стара, безмълвна остана.

• И тази година на 17 август Тракийското дружество „Капитан Петко Войвода“ – Карнобат организира пътуване до историческата местност „Петрова нива“

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А Печат: Алианс Медиапринт

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Централното ръководство

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Никола Инджов и Тодор Корувев; Главен редактор: Соня АНГЕЛОВА;
e-mail: vestrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

КОРЕСПОНДЕНТИ: Михаил ЖЕЛЯЗКОВ (Бургас) - 056/86 16 76; Веселина АЛЕКСИЕВА (Варна) – 0888 89 59 27; Наско ТОДОРОВ - 0878 83 39 92; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) - 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) - 02/884 25 59; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) - 044/62 48 53; Виолета ФИЛИПОВА (Смолян) - 0301/63 008; Златка МИХАЙЛОВА (Хасково) - 038/632 060; Маргарита НАЧКОВА (Шумен) - 054/86 99 52; Мария ИВАНОВА (Ямбол) - 046/66 35 40

Израчайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSGF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

ВЕНЕТА НИКОЛОВА

Дуранкулак е магнит за стопаджии, любители фотографии, за художници и хора с поетична душа. Малцина обаче знаят, че този малък оазис на дивата природа, разположен на северното ни крайбрежие, е пропит с хилядолетна история. По протежение на няколко километрова плажна ивица, стигаща до границата ни със съседна Румъния, ще откриеш не повече от три къмпинга и някоя друга палатка, опъната направо на пясъка в близост до вълните. И толкоз! Няма ги вездешните по родното Черноморие хотелски комплекси, казина, сергии, капанчета за бира и цаца и други примамки за масовия туризъм. Вместо детска глъч, оглушителни етноритми и подвиквания на търговци, плажът на Дуранкулак е озвучен от шепота на морския бриз, плисъка на вълните и... от нестроен птичи хор!

Над десетки видове пернати, някои от които застрашени в световен мащаб, гнездят в този най-северозападния кът на България. Причината е, че оттук минава птичата магистрала Виа Понтика, свързваща Европа с Африка. А една от поредните ѝ спирки е Дуранкулашкото езеро – на около шест километра от границата ни с Румъния. Наред с многобройните птичи колонии районът е обитаван от червеногушата гъска. Почти цялата световна популация на този рядък вид зимува сред обраслите с водолубива растителност езерни брегове. През лятото обаче, гъските пребивават в родните си северни ширини. Затова пък в небето над Дуранкулак се стрелкат ята корморани и други водолубиви екземпляри. Така че докато събираш слънце на плажа, ще се наслаждаваш на чудноватата хореография на техния небесен танц. Влезеш ли във водата, компания ще ти правят... стада делфини. Любопитните бозайници никак не се притесняват да се гмуркат близо до брега, за радост на къпещите се край тях летовници.

В момента в района на Дуранкулак базата е запълнена на сто процента – твърди Евелина Димитрова от община Шабла. Няма свободни места. Има много къмпингуващи с палатки и каравани, които се разполагат и извън къмпинга около самото езеро. Румънци, българи, поля-

Дуранкулак –

■ Плажът на Дуранкулак е все още незасегнат от инвеститорски апетити, преобразили до неузнаваемост останалата част от родното Черноморие

последният оазис на дивата природа

■ Има обучени водачи, които предлагат разходка около острова – казва Евелина Димитрова. С бинокъл може да се наблюдават птиците, които гнездят, да се види самата растителност, която е интересна, а придружаващите водачи запознават туристите с птичето богатство и с хилядолетната история на острова

ци, чехи и други туристи отдихват в района. Самото село Дуранкулак е тихо и спокойно. Наоколо има ресторанчета, където се предлага рибена чорба, червени печени чушки и други нашенски специалитети.

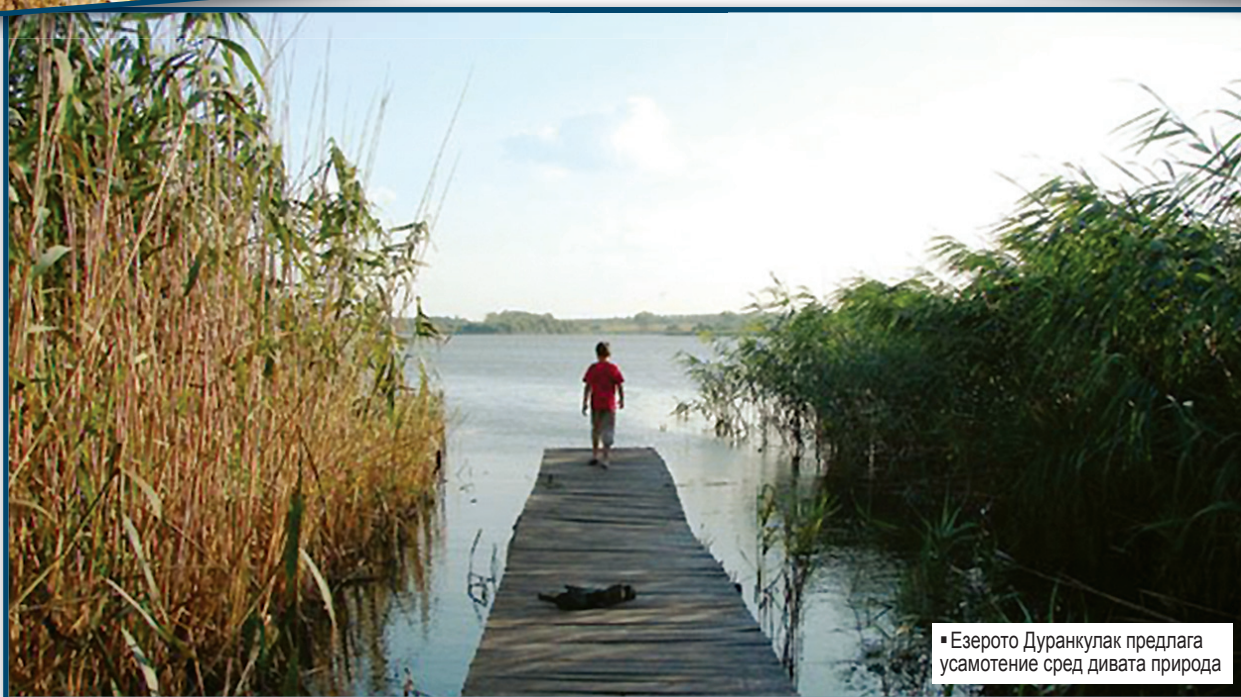
Сред недвижимите води на Дуранкулашкото езеро се е усамотил малък остров. Решиш ли да се поразходиш из обраслите му чукари ще съзреш разпръснати сред тях останки от древни

■ Животът на острова се зародил още през VI хилядолетие пр. Хр., за което свидетелстват следи от древни постройки

■ Бунгалата в тукашните къмпинги са скромни, но пък гарантират непосредствен досег със запазената природа

■ Езерото Дуранкулак предлага усамотение сред дивата природа

постройки. Това са следите от праисторическо селище, просъществувало в продължение на две хилядолетия. Предполага се, че животът тук се е зародил още през VI хилядолетие пр. Хр. и бележи началото на неолитно-енеолитната култура, която е в основите на една от първите т.нар. протоцивилизации в човешката история. Поради липсата на гори в околността нашите предшественици, заселили се на тази педя земя, започнали да строят сградите си с камъни, без да подозират че някой ден следите от тези примитивни постройки ще бъдат обявени за една от най-ранните каменни архитектури в Европа.

Уникалните останки обаче бяха години наред занемарени по ред причини. Но от тази есен туристите ще могат да надникнат в загадъчното минало на малкото късче земя наред водата благодарение на един проект. С европейско финансиране вече се работи по облагородяването и популяризирането на острова. Строи се наколна пътека, която ще свърже сушата с острова, ще има и въжен мост, беседки за отдих, екопътека, специални табла с информация, както и Посетителски център:

Няколко къщи за гости в самото село Дуранкулак предлагат уют и гостоприемство далеч от суетата на преобладаващите курорти. Чудесни хотелчета, повечето от които с басейн в двора, ще откриеш и в близкото село Крапец, разположено в южната част на дългата плажна ивица. Впрочем това е един от най-красивите и все още запазени от инвеститорски апетити плажове по родното Черноморие. Трите местни къмпинга приютяват хора с приключен-

ски дух, готови да жертват удобствата на съвременната цивилизация за няколко дни безметежно щастие сред този райски кът. Тук, сред необятните ширини на Добруджанската равнина, ще станеш свидетел на едни от най-красивите, най-драматичните залези по нашите географски ширини. Малко преди слънцето да тупне във водите на Дуранкулашкото езеро, небето над него се изпълва с многохилядни птичи ята, които се стрелкат в лудешки танц около огнената топка, а с падането на нощта, плавно се снишават над тъмните езерни води, преди да се скрият в тайнствените си леговища.

Снимки авторът